

Bruggenbouwer die wil aanjagen en versnellen

Drs. Steven van Eijck benut zijn ervaring als oud Staatssecretaris van Financiën in het eerste kabinet Balkenende op dit moment in twee nieuwe functies. Hij is door het kabinet benoemd als commissaris Jeugd- en jongerenbeleid en in dat kader geeft hij leiding aan het interdepartementale project Operatie Jong. Daarnaast is hij door het Rotterdamse college van Burgemeester en Wethouders benoemd als voorzitter van de Economic Development Board Rotterdam (EDBR).

Tekst: Speakers Academy®

Foto's: Evert-Jan Daniels

’*DEZE VERSNIJPERDE OVERHEID FRUSTREERT VOLWASSEN BURGERS – VOOR JONGEREN IS HET FUNEST. ZIJ STAAN IN DE KOU. WEET JE HOEVER WE HET IN DIT LAND HEBBEN LATEN KOMEN? WE NOEMEN EEN LICHT VERSTANDELIJK GEHANDICAPT KIND EEN LVG EN STUREN HET LANGS TWINTIG INSTANTIES VOOR HET OVER DE VOORZIENINGEN EN HULP BESCHIKT DIE HET NODIG HEEFT. LAATST HEB IK EEN DOSSIER VAN EEN ALLOCHTONE PROBLEEMJONGERE GERECONSTRUEERD OM TE BEGRIJPEN IN WELKE MALLEMOLEN DIE TERECHTKOMT. JE VALT WERKELIJK VAN DE ENE VERBAZING IN DE ANDERE* ’

Hoe ervaart u twee van zulke totaal verschillende banen?

Van Eijck grijnst. Hiernaast is hij bezig met zijn proefschrift, een dag in de week is hij ondernemer en daarnaast treedt hij wel eens op als dagvoorzitter. “Van veel verschillende dingen krijg ik juist energie. Daarnaast lijken op het eerste gezicht Operatie Jong en de EDBR twee totaal verschillende zaken, maar ik heb de mazzel dat ik bij beide bezig ben met hetzelfde. In beide functies moet ik bruggen slaan tussen de overheid en de praktijk. Daarnaast moet ik zorgen voor resultaten dus ik probeer het proces aan te jagen en te versnellen. Als jeugdcommissaris ben ik aan de slag om samenhang in het jeugdbeleid te krijgen. Dus meer samenhang tussen departementen, maar ook meer samenwerking tussen jeugdzorg, onderwijs en alle andere instellingen op lokaal niveau. De ministerraad heeft in november de twaalf ambitieuze plannen van aanpak van Operatie Jong goedgekeurd. In Rotterdam ben ik bezig met ondernemers en vertegenwoordigers uit de cultuur en kennisinstututen. Gezamenlijk werken we aan concrete projecten. Het is een club van echte doeners. Maar we formuleren ook de economische visie voor de stad tot aan 2020. Het college heeft ons gezamenlijk aangesteld om het welzijn van de Rotterdammers te versterken.”

Wat doet een fiscaal econoom in het jeugdbeleid?

“Aanvankelijk vond ik het ook vreemd dat het kabinet me hiervoor gevraagd heeft, maar ik moet zeggen dat het erg prettig is om met een nieuwe blik in dit veld aan de slag te gaan. Heel veel mensen zijn vanuit hun eigen koker ontzettend goed bezig met jongeren. Het is echter opvallend hoe de cultuur niet meer aansluit bij de vraag van de burger.” Deze versnipperde overheid frustreert volwassen burgers – voor jongeren is het funest, stelt Van Eijck. “Zij staan in de kou. Weet je hoever we het in dit land hebben laten komen? We noemen een licht verstandelijk gehandicapt kind een LVG en sturen het langs twintig instanties voor het over de voorzieningen en hulp beschikt die het nodig heeft. Laatst heb ik een dossier van een allochtone probleemjongere gereconstrueerd om te begrijpen in welke mallemol die terecht komt. Je valt werkelijk van de ene verbazing in de andere.” Van Eijck noemt het schoolvoorbeeld van een allochtone vmbo’er met taalachterstand. “Die redt het niet op school, stopt ermee en vraagt een uitkering aan. Hij hangt rond op straat, komt met verkeerde mensen in contact en doet verkeerde dingen met zijn geld. Deze jongen valt, terwijl hij afglijdt, onder de verantwoordelijkheid van maar liefst vijf departementen: OCW, WWS, SZW, BZK en Justitie. In elke fase vertelt hij zijn verhaal, iedereen registreert alles dubbel en dwars, alvorens hem door te schuiven naar het volgende loket. Totdat hij in de gevangenis zit en niemand begrijpt hoe het zover heeft kunnen komen. Operatie Jong gaat daar verandering in brengen.” Van Eijck wordt steeds gedreven. “Overheid en instellingen denken aanbodgericht, maar de jongere en zijn/haar ouder heeft een vraag. Voor dat ik staatssecretaris was heb ik met mijn bedrijf een fiscaal pakket ontwikkeld rond de levensloop. Op Financiën ben ik druk bezig geweest met het uitwerken van de levensloopgedachte en vervolgens heb ik de levensloop nu toegepast in het jeugdbeleid. We hebben het kind in zijn levensloop van 0 tot 24 jaar centraal gezet.”

De verandering die Operatie Jong wil bewerkstelligen, ziet Van Eijck in breed perspectief. “Onze plannen zijn gericht op de jeugd, maar zijn op de gehele maatschappij van toepassing. Door welke oorzaak dan ook is de burger uit het centrum van de politieke aandacht geschoven. Er is daardoor een kloof ontstaan tussen een vraaggestuurd maatschappij en een aanbodgeoriënteerde overheid. De burger die in contact komt met die overheid, ontmoet een veelkoppig monster: voor elke vraag is er een ander loketje, een nieuw telefoonnummer en de zoveelste consulent.”

Wat is het grootste knelpunt in het jeugdbeleid?

De kern van het probleem schuilt volgens Van Eijck in de vraag wie verantwoordelijk is. “We moeten voorkomen dat instanties zich kunnen afwenden van een kind dat in de problemen komt. Welke problemen dat ook zijn. Het jeugdbeleid gaat op de schop. Het kind komt centraal te staan. We knopen een nieuw vangnet, dat ervoor zorgt dat er altijd, in elke fase en situatie, iemand verantwoordelijk is. Vijf ministeries hebben de afgelopen tijd samengewerkt en de twaalf voornaamste knelpunten in kaart gebracht, die een succesvol jongerenbeleid in de weg

staan. Dat is uniek, er wordt hier en daar zelfs van een paleisrevolutie gesproken. De knelpunten hebben we, afhankelijk van hun aard, met spelers uit 'het veld' besproken." De aanbevelingen die uit deze clusterbijekomsten naar voren zijn gekomen, hebben geleid tot twaalf plannen van aanpak. Die gaan van een sluitend zorgnetwerk tot beter renderend onderwijs. Van meer aandacht voor de fysieke ruimte tot goede informatie-uitwisseling tussen instanties. Van preventief jeugd-beleid tot terugdringing van de jeugdcriminaliteit. De ministerraad heeft alle plannen goedgekeurd en overgenomen. Van Eijck: "En nu gaan ze worden uitgevoerd, om te beginnen bij een tien tot vijftien gemeenten dat de Jong-overeenkomst gaat ondertekenen. Op termijn hoop ik een monsterverbond te kunnen sluiten met alle Nederlandse gemeenten. Zodat deze ontwikkelingen stevig verankerd zijn als ik hier over twee jaar klaar ben. Want de kern van het nieuwe jongerenbeleid ligt niet in Den Haag, maar in de steden en dorpen van Nederland. We moeten voorkómen dat jongeren in de problemen komen en als dat toch gebeurt, moet er een lokaal vangnet zijn dat aansluiting heeft bij de belevingswereld van kinderen en ouders. Regels en wetten zijn er voor de mensen, niet andersom. En áls een jongere in de problemen komt, is daarvoor niet de minister, maar de wethouder verantwoordelijk. Daarmee is gelukkig iedereen het nu wel eens."

Dus u bent nu binnenkort klaar als jeugdcommissaris?

Lachend knikt Van Eijck dat de klus nog niet geklaard is. "Het kabinet heeft me ook gevraagd om een advies uit te brengen over de sturing in het jeugd-beleid. Daarnaast gaan we de uitwerking van de plannen van aanpak natuurlijk wel goed monitoren. Laten we reëel zijn; de rijksoverheid zal niet van de ene op de andere dag veranderen. Ingesleten procedures, opgebouwde status, verdedigende reflexen, dat is niet weg als de baas zegt dat het anders moet. Maar anderzijds is het IJzeren Gordijn, dat er tientallen jaren onverwoestbaar uitzag, ook betrekkelijk snel verdwenen."

Dus nog niet moe van de stroperigheid?

Hij onderstreept ermee zijn enthousiasme voor het project 'Operatie jong' en de energie waarmee hij zich stort op de opdracht de overheid beter te laten functioneren. Zijn taak is het om het jeugd-beleid – nu nog verspreid over tal van departementen – tot een geheel te maken. Dwars door de stroperigheid breken en de hakken-in-het-zand mentaliteit verslaan. Hij wordt er niet moedeloos van. Integendeel.

"Het kabinet heeft gezegd dat ze het willen. De ministers hebben hun nek uitgestoken. Van die kant is de dekking voldoende verzekerd. En in de departementen is het nog steeds hiërarchisch georganiseerd.

Het gaat van boven naar beneden. Als de minister zegt dat iets moet, dan gebeurt dat ook."

In de stad van de opgestroopte mouwen bestaat toch geen verkoking?

"Rotterdam moet zich ten eerste beter verkopen, want in Rotterdam wordt inderdaad gewerkt en geld verdiend in de haven, maar in die stad wordt ook ontzettend veel creatief en hoogwaardig werk verricht. Rotterdam is een stad met meer dan 40.000 studenten. Terwijl Nederland vergrijsst, vergroent Rotterdam. Het is de jongerenstad van de toekomst. Maar ook hier, op gemeentelijk niveau, is sprake van verkoking. De ondernemer wordt van loket naar loket gestuurd. Men denkt en werkt niet vanuit de vragen, die leven bij de ondernemer. In navolging van Singapore heeft het Rotterdamse college nu gevraagd om externen mee te laten denken. Deze club van dertig Rotterdammers wil zich inzetten voor Rotterdam. Het is wel het soort mensen dat alleen meedoet als er ook echt naar hun ideeën wordt geluisterd. De EDBR is de buitenboordmotor van het college en de raad. Er zijn al heel veel plannen, maar die moeten opgepakt en uitgevoerd worden. Wij gaan helpen met versnellen en aanjagen. Daarvoor hebben we een tiental taskforces ingesteld. Ik ben van mening dat de EDBR en Operatie Jong voorbeelden zijn van de nieuwe overheid. De overheid die dichter aansluit bij de leefwereld van de burger, de jongere of de ondernemer. Die stelt een vraag. De overheid moet daar antwoord op geven."

Al gevraagd om mee te doen bij de volgende verkiezingen?

Lachend antwoordt Van Eijck "Tja, er wordt wel eens een balletje op gegooid. Maar ik ben nog steeds niet lid van een politieke partij. Voorlopig ben ik resultaat gericht bezig en ga ik voor de inhoud, maar ik moet wel toegeven dat ik vermoedelijk een van de meest politieke banen heb. Voor mijn staatssecretariaat werkte ik aan de Erasmus Universiteit en vertelde studenten hoe de overheid geld over de balk gooide. Ook schreef ik columns in het Algemeen Dagblad die tamelijk kritisch waren. Op de Erasmus organiseren we altijd een debat met de financiële woordvoerders van de partijen die meedoen aan de verkiezingen. Aangezien Fortuyn in Rotterdam al electoraal was doorgebroken, heb ik toen gevraagd wie namens zijn partij hun verkiezingsprogramma kwam uitleggen. Dat ging uiteindelijk heel bizar want ik kreeg te horen dat er niets was en of ik zelf maar wat dingen op papier wilde zetten. Daarover heb ik toen in een column kritisch geschreven en vervolgens werd ik uitgenodigd om langs te komen om eens te praten. Tot mijn stomme verbazing was het eerste wat Pim Fortuyn bij onze kennismaking in Rotterdam zei: "Jij wordt Staatssecretaris van Financiën in mijn kabinet" ..Thuis hebben we daar

“ROTTERDAM MOET ZICH TEN EERSTE BETER VERKOPEN, WANT IN ROTTERDAM WORDT INDERDAAD GEWERKT EN GELD VERDIEND IN DE HAVEN, MAAR IN DIE STAD WORDT OOK ONTZETTEND VEEL CREATIEF EN HOOGWAARDIG WERK VERRICHT. ROTTERDAM IS EEN STAD MET MEER DAN 40.000 STUDENTEN. TERWIJL NEDERLAND VERGRIJSST, VERGROENT ROTTERDAM. HET IS DE JONGERENSTAD VAN DE TOEKOMST”

heel hard om zitten lachen. In de maanden daarna schreef ik voor Fortuyn de financiële paragraaf voor zijn programma. Hij was het overall mee eens. Nadat hij was doodgeschoten vroeg Mat Herben of ik wilde helpen bij de kabinetsonderhandelingen met CDA en VVD. Ik was blij mij zo intensief met de inhoudelijke onderhandelingen bij de kabinetsformatie van Balkenende I te mogen bemoeien. Dat was geen overbodige luxe. De LPF-onderhandelaars misten de kennis van zaken voor die gesprekken. En toen die onderhandelingen klaar waren, vroegen ze ook nog eens of ik in het kabinet wilde stappen als minister van Economische Zaken of Onderwijs en vice-MP. Aangezien ik nog nooit iets in de politiek had gedaan zei ik daar nee tegen. Uiteindelijk ben ik ingegaan op het verzoek van het driemanschap Balkenende, Zalm en Herben om staatssecretaris van Financiën te worden, want daar had ik als fiscaal-econoom verstand van. Het was maar 10 maanden, maar ik had het nooit willen missen. De overgang was zo groot als je maar kan bedenken.”

Van Eijck vond Financiën een geweldig departement. Je kreeg alle informatie die je wilde hebben, iedere dag kreeg ik tassen vol mee naar huis. Al vroeg heb ik toen geleerd dat het niet het gebrek aan informatie het probleem is, je moet vooral in Den Haag leren de juiste vraag te stellen. In die korte periode heb ik alles langs zien komen. Kabinetsplannen die een breuk met het verleden waren. Permanente politieke crisissen. Toch heb ik het Belastingplan ongeschonden door het parlement gekregen toen we demissionair waren. Dat moest ook wel want de financiële omslag in het beleid moest gemaakt worden.”

Voor welke uitdagingen staat de Nederlandse samenleving?

Van Eijck lijkt daarover niet lang na te hoeven denken. “Het begint met een andere overheid. De kloof tussen de moderne vragende burger en de ouderwets aanbod gerichte overheid moet worden gedicht. Je wilt behandeld worden als jongere, ondernemer of oudere en niet opgeknipt worden in mootjes door allemaal afdelingen, directies en departementen. Den Haag moet zich daarbij veel meer gaan bezig houden met de grote beleidslijnen. Een minister moet niet voor elk wisselwase naar de Kamer. De uitvoering en de verantwoordelijkheid moeten dichter op de burger. Het dorp of de stad waar je woont, is als leefomgeving heel belangrijk. Daar moet het veilig, heel en schoon zijn. De maatschappij bestaat uit mensen en niet uit instellingen. Het is dus allemaal mensenwerk en je moet als overheid zorgen dat de wijkagent, de leraar op de school in de buurt, de huisarts om de hoek en de tramconductor op een plezierige wijze hun werk kunnen doen. Neem nou de belemmeringen weg en schep de voorwaarden, zodat iedereen kan doen waar hij of zij goed in is. Het is natuurlijk niet alleen de overheid die moet veranderen. De mensen in het land moeten de mogelijkheid krijgen veel meer betrokken te worden bij wat er in hun omgeving gebeurt. Met hun kinderen, op hun werk en in de winkelstraat. Daar moeten we wel over kunnen praten met elkaar. Dat is lastig als je de taal niet spreekt of niet geïnteresseerd bent in de ander. Dan escaleert het en krijg je politieke uitspraken dat het ‘oorlog’ is of dat er sprake is van een strijd. Een strijd win je door je tegenstander te geven wat hij het liefste wil. Dat is niet zo moeilijk. Ook een allochtone probleemjon-

gere wil het liefst een stukje geborgenheid in een veilige en solidaire maatschappij. Het integratie probleem los je op door jongeren op te leiden en een baan te geven. Er is helaas een categorie extremisten, die je hiermee niet bereikt. Die willen ook helemaal niet bereikt worden, want die vinden anders denkenden inferieur. Daar geldt een keiharde aanpak, daar is iedereen het nu wel over eens lijkt mij. Het grote maatschappelijke risico van dat extremisme zit niet in die relatief kleine groep. Het gaat om de potentiële meelopers, dat zijn er vele duizenden. Labiele jongeren worden aangetrokken door de slachtofferrol waarin extremisten zich nestelen dankzij alle wraakacties. Die jongeren moeten wij maatschappelijk betrokken maken. Naar school en daarna een baan en dat kan want dankzij de vergrijzing lost de jeugdwerkloosheid vanzelf op. Moeten wij alleen wel hebben gezorgd dat het opleidingsaanbod aansluit bij de arbeidsvraag!”.

Wat is het grootste afbreukrisico?

“Er woedt een veenbrand daarbuiten. De ontevredenheid is groot en het begrip voor de politiek is gedaald tot onder het nulpunt. Tel daarbij op dat de vaste achterban van de gevestigde politieke partijen sterk is gereduceerd. Politiek is een kwestie van timing. Als de foute man of vrouw op het juiste moment met aansprekende teksten komt, gaat iedereen daar achteraan en komt de veenbrand in alle hevigheid bovengronds. Het is fout te denken dat de oplossing ligt in het uit elkaar drijven van bevolkingsgroepen. Wij moeten juist ‘samenleven’”.

Dan lijkt dat tevens de grootste uitdaging. Biedt Steven van Eijck bij de verkiezingen het nieuwe inspirerende perspectief?

Van Eijck lacht uitbundig. “Zullen wij daar in de toekomst nog eens rustig over praten?”

‘We begrijpen slechts datgene wat op anderen van toepassing is’ – C. BUDDINGH –